

Slobodan Simić
Zašto sam prestao da pišem

Urednik
dr Ana Stišović Milovanović

Tehnička priprema
Vesna Denčić

Korice
Vesna Denčić

Izdavač
Društvo Raška škola
drustvoraskaskola@gmail.com

Štampa
„Presing”, Mladenovac

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nародна библиотека Србије, Београд

821.163.41-84
821.163.41-36

СИМИЋ, Слободан, 1963-

Zašto sam prestao da pišem : priče i aforizmi /
Slobodan Simić. - Beograd : Društvo Raška škola,
2020 (Mladenovac : Presing). – 118 str. ; 21 cm

Tiraž 500. - Str. 111-114: Glave potučene do nogu /
Ana Stišović Milovanović. - Beleške o autoru: str.
115.

ISBN 978-86-80938-08-0
COBISS.SR-ID 282022668

GLAVE POTUČENE DO NOGU

Satira nije književna forma, već forma mišljenja. Od Aristofana i Lukijana, Arhiloha i Horacija, do Domanovića, Svifta, Bulgakova, Orvela – satira je književni postupak koji, više nego bilo koji drugi, eksplicira etički stav autora: njegovo poimanje sveta i ljudi, dobra i zla.

Pisac satiričnog teksta može pisati i stihove, drame, romane, kratke i duge priče, aforizme – ali žanrovsko opredeljenje nikada nije odlučujuće uticalo na ishod i kvalitet stvaranja. I starovekovni i moderni autori su znali da je tajna u nečem drugom: biti pažljivi posmatrač, „lovac u razi“, koji opaža sve signume vremena, te ih pomno analizira i svrstava u neškodljive, benigne i one druge – destruktivne, koji su i razorni i toksični, te ugrožavaju sve što je dobro, vredno, dostojanstveno i smisleno bitisanje. Veština autora je i u tome što nad otkrivenim fenomenom zla ozbiljno promišlja, da bi otkrio istinski „raskol između stvarnosti i ideala“, kako bi kazao Šiler.

Slobodan Simić je, u brojnim satiričnim pričama i aforizmima, ušao u trag bogatom ulovu fenomena, koji se, udruženi, prepoznaju kao integralna slika doba, ali ne samo jednog, aktuelnog. Svakodnevnica, običaji, naravi, društvene konvencije i poredak, pravila, pravda, za Simića su opitno polje ukupnog odnosa čoveka i društva, iz kojih se definišu univerzalne vrednosti – opšteljudske i svezremenske, dakle one, na kojima se temelji i sadašnje, ali i vreme koje će doći.

Simićevi aforizmi i priče pokazuju veštinu pažljivog posmatrača, umešnog lovca na paradigmatične slike minornog, oskudnog i ojađenog življenja. U onom, što bi za neukoga bilo uobičajeno i bezazleno, banalno, autor razotkriva i osvetljava degradaciju etičkih vrednosti, razuma, znanja, empatije, ljudskosti.

Zbirka priča i aforizama „Zašto sam prestao da pišem”, izbor je iz bogatog Simićevog opusa, uobličen kao tematska celina, koja se bavi fenomenom književnog stvaranja, kulture i njenog društvenog uporišta, obrazovanja. Autor se sa razlogom odlučio za ovu temu. Upravo njena skrajnutost, u dobu kome je savremenik, za Simića je ključna činjenica; u njenom društvenom minorizovanju nalazi i najuverljivije uporište za autentičnu sliku vremena.

A ta slika je strahotna: ovo je vreme u kojem je kultura bezdomna („Mi nemamo dom kulture. Kod nas je kultura beskućnik.”), u kojem se u školama, umesto plata, dele paketi socijalne pomoći, a doktori nauka prinudno odvođe u naučne institute, jer bolje zarađuju na pijacama. Vreme u kojem se fakulteti preko noći otvaraju, akredituju i završavaju, u kojem zaboravljenog akademika proslavlja starleta u rijaliti programu. Nekakvo nedoba, kada se majke užasavaju nad činjenicom da bi im deca radije učila škole, nego se bavila profitabilnim i mutnim radnjama i lakom zabavom. I kao u svakom vremenu „izašlom iz zgloba”, oni koji čitaju, postaju sumnjiva lica i izopštenici.

Literatura se ne piše, već po narudžbi pravi, kao predmet iz „domaće radinosti” i štampa u

potemkinovskim izdavačkim kućama, o trošku autora. A sve je tako, jer se bezidejni pisci nikada i ne klade na večnost, već na trenutak. Da bi bili prihvaćeni, romani se pretvaraju u konstrukciju. Ponosni novopečeni romanopisac hvali svoje delo, pisano po ugledu na modernu srpsku književnu produkciju: „Zadovoljava sve kriterijume. Ima oko sto strana, može da se prekine i počne na bilo kom mestu, likovi su toliko fluidni da gotovo i ne postoje, ne može da se prepriča, napisan je u formi koja do sada nije viđena, tako da ni najmanje ne liči na roman, i što je najvažnije, užasno je dosadan!” (*Roman od priča*)

Čitaoci su ionako neuki, pa je piscima draže da što više izdaju i prodaju. Knjiga, ili sebe – svjedno. Takva se literatura, sledstveno, lako pretvara u toalet papir sa likovima onih koji su na vlasti, ili onih koji za vlašću žude. Zato je, poentira Simić, „Satiričar – jednina moguća karijera u Srbiji.”

Pisci satire često koriste alegoriju, ironiju, hiperbolu, kao alate u razotkrivanju sveopšteg društvenog posrnuća. Simić to ne čini. On piše priče, oskudne ili nepostojeće deskripcije, svedenog narativa. Ponekad su to i mini-drame, sastavljene samo iz dijaloga, bez didaskalija. Nema u njima ni hiperbole, ni metafora. Nisu tendenciozno ironične, ali je snaga zla, koje je pisac percipirao, toliko velika, da one na čitaoca deluju kao jaki sarkazam.

Simić je odlučio da prepisuje život. Njegovе su priče izrazito mimetičke. U njima je iz života preuzeta građa, realija koja prevazilazi svaku književnu maštariju. To je postupak nalik

onom angažovanom i prevratničkom u srpskoj literaturi, od pre pedeset godina – „stvarnosnoj” ili „crnoj prozi”, kojoj su autori „lepe literature” spočitavali odsustvo estetskih književnih vrednosti. Ova se literatura bavila marginalcima, svakodnevicom, društvenim anomalijama, a leksika je bila žargonska, jednostavna, ogoljena. „Literatura koja je skinuta sa magnetofonske trake”, govorilo se. Ispostaviće se da je upravo ona imala snagu da pomeri i pokrene na promišljnje, da ukaže na talog egzistencije i upozori na ključni problem umetničkog stvaranja: estetika je, ipak, uslovljena etikom.

U Simićevoj pripovednoj zbirci je taj princip, ta autentičnost sveprisutna. Autor ne nameće čitaocu ni stav, ni poentu. U jednostavnosti i jasnoći iskaza, u važnosti teme kojom se bavi, autor ostavlja prostor za promišljanje, sa intencijom da je upečatljivim pričama i visprenim aforizmima moguće pokrenuti imaginarni dijalog sa čitaocem.

Literatura ima snagu da menja svet, veruje Simić, a sva je njegova nada u tome da će, onima koji su ćutke pristali na ogoljenost i egzistencijalni besmisao, pomoći da progovore. Jer, na početku svake tvoračke promene, beše reč.

U doba kada je sve umno, pametno i samosvojno svedeno na trag jedva postojećeg, ovo je zaista vreme „glava potučениh do nogu.” Ali, ako je literatura oduvek opstajala na ideji borbe za plemenito i smisleno, onda je ova knjiga ispunila i svoj i naum svog autora.

dr Ana Stišović Milovanović